

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2011

**AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE
TAAL V1**

PUNTE: 80

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 17 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Leesbegrip	(30)
AFDELING B: Opsomming	(10)
AFDELING C: Taal	(40)
2. Lees ALLE instruksies versigtig deur.
3. Beantwoord AL die vrae.
4. Begin elke afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Trek 'n streep dwarsoor die bladsy na elke afdeling.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
8. Skenk veral aandag aan spelling en sinskonstruksie.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: KYK- EN LEESBEGRIP**VRAAG 1: KOERANTARTIKEL**

Lees die onderstaande koerantartikel en beantwoord die vrae wat volg.

'n Slegte dag op kantoor vir diewe

1. 'n Misdadiger het gister slegs aan die deurhandvatsel van 'n groep diewe se weggommotor geraak toe hy van agter deur sy slagoffer geduik is.
2. Mnr. Wynand Bezuidenhout (23), winkelassistent by New Look Furnitures in Montana, in die noorde van Pretoria, het vertel hoe twee mans gistermiddag die winkel ingeloop en hom oor meubels uitgevra het.
3. 'n Derde man, wat 'n klein sakkie by hom gehad het, het toe ingeloop. Dié man is toe reguit na Bezuidenhout se tafel waarop sy skootrekenaar was. "Ek het begin om die twee mans se besonderhede neer te skryf."
4. "Ek het heeltid my tafel dopgehou, maar op 'n stadium het dié twee my toegestaan dat ek nie my tafel kon sien nie. Die derde man het toe by my verbygeloop. Ek het dadelik na my tafel gekyk, maar my skootrekenaar was weg. Ek het toe die winkel uitgestorm."
5. Volgens Bezuidenhout het 'n groen Volkswagen Golf buite die sentrum gestaan. Die verdagte was op pad na die Golf. "Toe die mense in die Golf my sien, het hulle weggeery. Die man het aan die deurhandvatsel geraak," het Bezuidenhout gesê. "Die volgende oomblik het ek hom daar in die pad geduik." Me. Mirna von Beneke, polisiewoordvoerder, het gesê die verdagte is op 'n klag van diefstal in hegtenis geneem.
6. In nog 'n voorval is drie verdagtes, binne 'n halfuur nadat hulle 'n selfoonwinkel in die Pretoriase Moot beroof het, vasgetrek.
7. "'n Lid van die publiek het gesien hoe die manne met sakke by die winkel uithardloop," het Johnson gesê. "Hulle het in 'n wit Volkswagen Golf gevlug. Die lid van die publiek het hulle agterna gesit en in die ry die metropolisie gebel. Ons het die motor in Kerkstraat opgemerk."
8. Ná 'n jaagtog het lede van die metropolisie die motor voorgekeer nadat hulle drie skote op die rowers afgeskiet het en die drie verdagtes is daarna in hegtenis geneem. Volgens Johnson is 'n ongelisensieerde vuurwapen, selfone, radio's, kontant en voorafbetaalde telefoonkaarte in die motor gevind.
9. Insp. Klaas van der Kooi, polisiewoordvoerder, het gesê die Golf is glo vroeër vandeemaand in Centurion gesteel.
10. Die verdagtes, onderskeidelik 21, 27 en 30 jaar oud, sal oor 'n paar dae in die Pretoriase landdroshof verskyn.

[Verwerk uit: *Beeld*, 31 Augustus 2010]

WOORDEBOEKGEBRUIK

verdagte (-s) . Persoon wat verdink word. Eng.: suspect (s)

VRAE

- 1.1 Watter antwoord voltooi die volgende sin KORREK?
Skryf net die vraagnommer en die korrekte letter (A – D) neer.
- “... in hegtenis geneem” (paragraaf 5) beteken dat die misdadigers ...
- A van hul huise weggeneem is.
B iets van die winkel geneem het.
C in die tronk gesit is.
D 'n hegte verhouding met mekaar gehad het. (1)
- 1.2 Watter verskoning het die twee manne gehad om die winkel binne te kom?
(paragraaf 2) (1)
- 1.3 Hoe weet jy dat die derde man van plan was om iets te steel? (1)
- 1.4 Daar is tans 'n bohaai dat die polisie op vlugtende misdadigers skiet.
- 1.4.1 Dink jy dat die polisie 'n reg het om op verdagtes wat wil ontsnap te skiet?
- 1.4.2 Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.5 Haal DRIE woorde aan wat sê dat die polisie nie lank geneem het om die misdadigers wat die selfoonwinkel in die Pretoria Moot beroof het te vang nie. (1)
- 1.6 Hoe het die lid van die publiek (paragraaf 7) agtergekom dat iets nie pluis was nie? (1)
- 1.7 Die lid van die publiek het van 'n openbare telefoonhokkie die polisie van die rooftog in kennis gestel.
- 1.7.1 Is hierdie stelling WAAR of ONWAAR? (1)
- 1.7.2 Haal DRIE AGTEREENVOLGENDE WOORDE aan om jou antwoord te bewys. (1)
- 1.8 Hoekom gebruik misdadigers gewoonlik 'n gesteelde motor om misdade te pleeg? (1)

[9]

VRAAG 2: LESER SE BRIEWE

Lees die volgende lesers se briewe uit *Huisgenoot* en beantwoord dan die vrae wat daarop gebaseer is.

Braai: pyn of pure plesier?

<p><i>Ek is so dankbaar dat ons verskil (brief, 7 April). Ek is 'n vrou en mal oor die hele ritueel van vleisbraai. Ek raak tot vies as my bure braai en ek ruik dit.</i></p> <p><i>Vir my is daar geen groter plesier as om vriende oor te nooi vir 'n heerlike vleisbraai nie. Wanneer die rooster opgesit word en jy daardie heerlike reuk kry, raak ek so honger, ek kan sterf.</i> TAALYA, DURBAN</p> <p><i>Ek stem saam dat braai geen plesier is nie. Dis net 'n drinkery sonder om te eet. As daar uiteindelik gebraai word, is die klomp dronk en die vleis verbrand. Ja, ek verpes braai.</i> MARK MIDDELTON, OOS-LONDEN</p> <p><i>Ag nee! Ek is 'n vrou, maar daar is niks lekkerder as baie brandende vuurtjies en groot gesels nie. Bygesê, dis gewoonlik saam met ons kinders en daar is min of geen drank nie. Net baie liefde en mooi musiek. Dan loop ons die paaie van: ‘Onthou julle nog?’</i> CENUSKA, KAAPSTAD</p>	<p><i>Vir my en die mans in my gesin is 'n vleisbraai net 'n plesier. Ek maak wel die slaai en die knoffelbroodjie, maar die verskil by ons braai en potjie is dat my manne en vriende nie drink nie. Tog is ons nie “dood” nie.</i></p> <p><i>Ons kuier 'n hond uit 'n bos, lag lekker, mans en vroue deurmekaar en soms tot vroeg die volgende môre.</i></p> <p><i>Die lekker van die kuier, is almal eet al die kos op, almal help om die lapa skoon te maak en die wonderlikste is dat al die manne help om die kombuis skoon te maak. Nog nooit het ek ná 'n Saterdag se braai, op 'n Sondag gestaan en alleen kombuis skoongemaak nie.</i></p> <p><i>Baie dankie, manne, julle is sterre.</i> BASHIE WILLIAMS, VINCENT</p>
---	--

[Verwerk en bygewerk uit: *Huisgenoot*, 14 April 2011]

VRAE:

- 2.1 Wat het die briëfskrywer van 7 April heel waarskynlik oor vleisbraai geskryf? (1)
- 2.2 Taalya hou daarvan om 'n vleisbraai te hou, tog raak sy vies as haar bure braai. Hoekom? (1)
- 2.3 Met wie stem mnr. Middleton saam? (1)
- 2.4 Volgens mnr. Middleton, wat is die eintlike rede dat sommige mense 'n vleisbraai hou? (1)

- 2.5 Haal EEN WOORD aan wat wys dat mnr. Middleton glad nie van vleisbraai hou nie. (1)
- 2.6 Haal DRIE AGTEREENVOLGENDE WOORDE aan wat sê dat die briefskrywer van Kaapstad daarvan hou as groepies mense saam braai? (1)
- 2.7 Waarvan hou Cenuska as daar gebraai word? (1)
- 2.8 Op watter TWEE maniere verskil die mense by Bashie Williams se braai met diè wat mnr. Middleton in sy brief beskryf? (2)
- 2.9 “Tog is ons nie “dood” nie.”
- 2.9.1 Hoekom is die woord “dood” tussen aanhalingstekens geskryf? (1)
- 2.9.2 Wat beteken diè sin? (1)
- 2.10 Om watter rede word die manne in Bashie se brief “sterre” genoem? (1)

[12]

VRAAG 3: TELEVISIEROOSTER

Lees die volgende televisierooster aandagtig deur en beantwoord dan die vrae wat daarop volg.

<u>sabc 1</u>	<u>sabc 2</u>	<u>sabc 3</u>
<p>18:27 7de Laan Vince moet op sy eie in die deli werk wanneer Hilda laat weet sy is siek. Oubaas sê vir Hilda dat hulle vir 'n vakansie Kaap toe sal gaan, want Kaapstad het die beste weer in Suid-Afrika. Niemand kry vir Isabelle in die hande nie en die polisie is op soek na haar.</p> <p>19:00 Die wêreld vandag Leiers debatteer Paulus se voorstelling dat Suid-Afrika wette teen besoedeling moet voorskryf wat alle lande in Afrika moet gehoorsaam.</p>	<p>18:30 Erfsondes (H) Kate word uit die psigiatriese inrigting ontslaan en word nou deur Pote aangehou. Chris besef dat Amorey nie die hulpelose vrou is wat sy voorgee om te wees nie.</p> <p>19:00 Flushed Away (OL 10) Animasie. Met die stemme van David Bowers en Hugh Jackman. (2006)</p>	<p>18:30 Isidingo (OL) Iemand daag by die Le Roux-huishouding op en maak 'n skok-aankondiging. Lolly vind 'n manier om onder 'n dekmantel te werk. Zeb word om die bos gelei.</p> <p>19:00 Wie lê waar? Piet Botha reis na die toweragtige Gamtoos-Riviervallei net buite Hankey. Die Khoi-San is hiervandaan afkomstig, ook Saartje Baartman.</p>

[Verwerk en bygewerk uit: *Die Burger*, 18/19/20 April 2011]

VRAE:

3.1 Waarvoor staan (H) na die program *Erfsondes*? (1)

3.2 Watter antwoord voltooi die volgende sin korrek.
Skryf net die vraagnommer en die korrekte letter (A – D) neer.

Die letters (OL) na die program *Isidingo* beteken: “ouerleiding.”
Dit beteken dat ...

- A net ouers na die program kan kyk.
- B net mense ouer as 18 na die program kan kyk.
- C die ouer alles aan die kind/ers moet verduidelik.
- D die ouer/s moet besluit of die kind na die program kan kyk of nie. (1)

- 3.3 David Bowers en Hugh Jackman speel die hoofrolle in *Flushed Away* op Sabc 2.
- 3.3.1 Is hierdie stelling WAAR of ONWAAR? (1)
- 3.3.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 3.3.1. (1)
- 3.4 Na watter program sal jy kyk as jy in die geskiedenis van ons land geïnteresseerd is? (1)
- 3.5 Watter antwoord voltooi die volgende sin korrek.
Skryf net die vraagnommer en die korrekte letter (A – D) neer.
- In *Isidingo* vind Lolly “’n manier om onder ’n dekmantel te werk.”
Dit beteken dat sy ...
- A ’n mantel dra wanneer sy werk om haar liggaam te beskerm.
B haar werk doen sonder dat iemand weet wie sy rêrig is nie.
C iets leer onder die leiding van ’n ander persoon.
D ’n manier gevind het om iets te ontdek. (1)
- 3.6 Kaapstad het die beste weer in Suid-Afrika.
- 3.6.1 Is hierdie stelling ’n FEIT of ’n MENING? (1)
- 3.6.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 3.6.1. (1)
- 3.7 Paulus is eensydig as hy voorstel : “... dat Suid-Afrika wette teen besoedeling moet voorskryf wat alle lande in Suid-Afrika moet gehoorsaam.” (Die wêreld vandag op Sabc 1).
- Verduidelik waarom hierdie voorstelling ’n voorbeeld van Paulus se eensydigheid is. (1)

[9]**TOTAAL AFDELING A: 30**

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 4: Stappe tot 'n gesonde leefstyl**

- Som die stappe wat 'n mens moet neem om te verseker dat jy 'n gesonde lewe lei in SEWE sinne op.
- Skryf die stappe in volsinne neer.
- Skryf die sinne puntsgewys onder mekaar neer.
- Laat 'n reël tussen die sinne oop.
- Jou opsomming mag nie langer as 70 woorde wees nie.
- Dui die KORREKTE GETAL woorde aan die einde van die opsomming aan.

Stappe tot 'n gesonde lewe

'n Mens se gewoontes en gedrag bepaal jou gesondheid asook jou lewensgehalte. Slegte gewoontes kan natuurlik tot 'n ongesonde lewe en soms ook na 'n mens se dood lei. Konsentreer op die volgende en jy's 'n trappie nader aan 'n gesonde leefstyl.

Die feit dat sekere persone rugprobleme het, is as gevolg van hulle manier van sit of staan of hoe hulle swaar gewigte optel. Hulle doen dit nie op die regte manier nie. Let op na hoe jy sit en staan en maak seker dat jou rug altyd regop is en dat jy jou knieë buig en nie jou rug nie as jy iets swaar optel. Onthou dat jou postuur jou toestand affekteer.

Het jy geweet dat amper al 'n mens se liggaamsdele bestaan uit 'n persentasie water? Dokters raai gewoonlik mense aan om baie water te drink veral as jy nierprobleme het. Ondanks dit, is die drink van water baie belangrik. Drink ten minste vier glase water per dag en dit sal definitief goed vir jou gesondheid wees. (Vrugtesap en gaskoeldrank is propvol onnodige kilojoules en suiker).

Mense wat passief is ondervind gewoonlik probleme met hulle uithouvermoë en konsentrasie. 'n Gesonde liggaam huisves gewoonlik 'n gesonde verstand. Probeer om elke dag 'n bietjie oefening te kry, al is dit net 20 minute se flink stap.

Die manier waarop 'n mens jou liggaam reguleer is uiters belangrik. Deur vaste patrone kan die liggaam aanpas en sekere funksies verrig. Probeer daarom om elke aand min of meer dieselfde tyd in die bed te kom.

Jou liggaam is ten volle in koördinasie met jou emosies. Doen elke dag iets wat jy geniet, want as jy gelukkig is, is jou immuunsisteem sterker. Dit verhoed dat jy maklik siek word.

Die laaste maar sekerlik nie die minste nie, is om ten minste een keer elke ses maande jou dokter te besoek net om seker te maak dat jou gesondheidstoestand goed is en dat alles nog reg werk en om enige ernstige siektes soos kanker en tuberkulose in 'n vroeër stadium op te spoor.

As jy hierdie stappe volg, is jy definitief op pad na 'n gesonde en genotvolle lewe.

[Aangepas en verwerk uit: *Beeld*, 15 Mei 2011]

TOTAAL AFDELING B:

10

AFDELING C: TAAL

VRAAG 5: TYDSKRIFARTIKEL – LEEANDA REDDY

Die taalvrae wat volg, is op die opskrif hieronder gebaseer.

LEEANDA REDDY**ongesiens tot openbare besit**

[Verwerk uit: *Huisgenoot*, 28 Desember 2009]

5.1 Waarna verwys die woord tussen hakies?

Leeanda het haar verskyning (op die silverdoek) as Reshmi in *Mr. Bones* maak.

(1)

5.2 Verduidelik wat die woorde tussen aanhalingstekens beteken.

Die flik *Mr Bones* het Leeanda van “ongesiens tot openbare besit maak.”

(1)

5.3 Gee die meervoud van die vetgedrukte woord.

Vir haar was dit groot **geleentheid** om met Leon Schuster te werk.

(1)

5.4 Skryf die sin oor en rangskik die woorde tussen hakies in die KORREKTE volgorde.

Leeanda het (teen haar sin/’n paar jaar gelede/by ’n motorwaagtoertjieskool in Johannesburg) ’n kursus in spoedbestuur voltooi.

(1)

- 5.5 Skryf die sin oor in die verlede tyd.
Leeanda raak op haar nuwe huis verlief wanneer sy die tuin en stoep sien. (2)
- 5.6 Gee die antoniem/teenoorgestelde van die vetgedrukte woord.
In die somer leef ons so te sê **buite**. (1)
- 5.7 Skryf die sin oor in die direkte rede.
Leeanda sê dat haar bure een Oujarsdagaand die polisie oor harde musiek gebel het. (2)
- 5.8 Skryf die sin oor en vervang die vetgedrukte woord met die voegwoord “want”.
Leeanda kook meestal Indiese kos **omdat** dit die smaaklikste is. (1)
- 5.9 Gee die intensiewe vorm van die vetgedrukte woord.
Leeanda lyk altyd **skoon**. (1)
- 5.10 Voltooi die volgende sin soos aangedui.
Leeanda is altyd netjies aangetrek.
Leeanda trek ... (1)
- 5.11 BEGIN met die voegwoord “aangesien” en verbind die twee sinne.
Leeanda hou die minste van haar tande. Sy wonder altyd hoekom sy nie draadjies gekry het nie. (2)

VRAAG 6: STROKIESPRENT

Die taalvrae wat volg is op die strokiesprent hieronder gebaseer.

[Verwerk uit: Volksblad, 3 September 2008]

6.1 Gee EEN woord vir die woorde tussen hakies.

Ben hou glad nie van sy (vrou se moeder) nie.

(1)

6.2 Kies die KORREKTE voorsetsel.

Hy raak altyd kwaad (vir/met/op) haar wanneer sy kom kuier.

(1)

6.3 Gee die antoniem/teenoorgestelde van die vetgedrukte woord.

Die petrolprys gaan **daal**.

(1)

6.4 Skryf die KORREKTE vorm van die deelwoorde tussen hakies.

Hy dra 'n (streep) hemp.

(1)

6.5 Gee EEN woord vir die woorde tussen hakies.

By die (vul+stasie) tap hulle 'n tenk vol petrol in.

(1)

- 6.6 Geen 'n sinoniem vir die vetgedrukte woord.
By die garage is daar baie motoriste wat **petrol** wil koop. (1)
- 6.7 Gee die oortreffende trap van die woord tussen hakies.
Petrol is vandag (duur) as in die verlede. (1)
- 6.8 Vul die ontbrekende voornaamwoord in.
'n Mens moet stadig ry as ... petrol wil spaar. (1)

[8]

VRAAG 7: STROKIESPRENTE

Die taalvrae wat volg, is op die strokiesprente hieronder gebaseer.

(1) Meester se humeur

[Spotprent uit: *Proscan, Internet*, 1 September 2010]

7.1 Skryf die onderwyser se woorde oor in die indirekte rede. (Raampie 3)

“Wat het jy vir jouself te sê?”

Begin só: Die onderwyser vra vir Neelsie ...

(3)

7.2 Gee 'n suiwer Afrikaanse woord vir die onderstreepte woord.

Dis mos Willem se boek daai.

(1)

7.3 Skryf die sin oor in die toekomstige tyd.

Meester is ontevrede met Neelsie se werk.

(1)

7.4 Voltooi die sin. Begin soos aangedui.

Die onderwyser skree vir Neelsie.

Die onderwyser hoef ...

(1)

7.5 Skryf oor in die ontkennde vorm.

Neelsie doen nog slordige werk. (1)

7.6 Skryf oor in die teenwoordige tyd.

Meester het Neelsie aangeraai om sy werk ernstig te neem. (1)

7.7 Gee die verkleinwoord van die vetgedrukte woord.

Neelsie se **boek** lyk slordig. (1)

7.8 Skryf oor in die indirekte rede.

Neelsie sê: "Dis mos Willem se boek." (1)

[Spotprent uit: *Proscan*, Internet, 1 September 2010]

7.9 Skryf oor in die lydende/passiewe vorm.

Neelsie doen nou al die huiswerk. (1)

7.10 Verander die stelsin in 'n vraagsin. Die vetgedrukte woord is die antwoord.

Neelsie leer nooit **vir 'n toets** nie. (1)

7.11 Vervang die vetgedrukte woord met 'n ander woord.

Jy **gee** nooit aandag nie. (1)

7.12 Voltooi die sin. Begin soos aangedui.

Meester het Neelsie sy hulp aangebied.

Meester het gesê hy ...

(1)

7.13 Watter aanduiding van die onderwyser se liggaamstaal wys dat hy smoorkwaad is?

(2)

7.14 Verduidelik waarom die onderwyser se woorde in die laaste raampie stereotiperend is.

(2)

[18]

TOTAAL AFDELING C: 40

GROOTTOTAAL: 80